

Cyfarfod	Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth
Dyddiad y cyfarfod	16 Mawrth 2023
Pwnc	Adroddiad blynyddol gan y Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth ar ran y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth yng nghyswllt cefnogaeth i Aelodau
Argymhelliad	Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth am ei sylwadau ar yr adroddiad drafft yn amlinellu'r gefnogaeth sydd ar gael i Gynghorwyr a'r hyn fydd yn cael ei ddatblygu i'r dyfodol.
Swyddog Cyswllt:	Ian Jones, Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth

Beth yw'r cefndir ac ystyriaethau perthnasol?

1. Cyflwynir isod ddrafft o'm adroddiad sydd i'w chyflwyno i'r Cyngor Llawn yn ei gyfarfod ym mis Mai 2023. Mae'n ofynnol i mi gyflwyno adroddiad i'r Cyngor Llawn yn flynyddol yn amlinellu'r gefnogaeth sydd ar gael i Gynghorwyr. Rwy'n gwerthfawrogi eich mewnbwn i gynnwys yr adroddiad.
2. Yn unol a gofynion Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, mae'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth yn gyfrifol am faterion penodol (dan Adran 11), fel a ganlyn:
 - Cyflawni rôl yr awdurdod lleol i benodi Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth
 - Adolygu'r gefnogaeth sydd ar gael yng nghyswllt staff, adeiladau ac adnoddau eraill sydd ar gael i'r Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth, er mwyn sicrhau eu bod yn ddigonol ar gyfer gofynion y rôl,
 - Cynhyrchu adroddiad, o leiaf pob blwyddyn, i'w chyflwyno i'r Cyngor Llawn yng nghyswllt cefnogaeth i Aelodau.
3. Mae wedi bod yn flwyddyn hynod brysur, yn arbennig yn sgil etholiad Llywodraeth Leol, gan groesawu 69 o Gynghorwyr y tymor hwn, gyda 25 Cynghorydd newydd i'r rôl.
4. Rydw innau hefyd yn newydd i'r rôl ers mis Tachwedd 2022 ac yn awyddus i barhau i ddysgu a'ch cefnogi yn y modd mwyaf effeithiol. Byddaf yn adeiladu ar y seiliau cadarn sydd eisoes wedi eu gosod gan y Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth blaenorol, Geraint Owen. Cymeraf y cyfle hwn i ddiolch yn swyddogol ar ein rhan i Geraint am ei holl waith caled.

-
5. Yn ogystal, dymunaf ddiolch i chi fel aelodau'r Pwyllgor am eich croeso a'ch sylwadau adeiladol hyd yma. Rwyf hefyd am ddiolch i swyddogion y Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith am eu gwaith caled a'u cefnogaeth, i'r Swyddog Monitro am ei arweiniad cyson, ac unrhyw swyddogion eraill sy'n cynorthwyo i'ch cefnogi yn eich rôl. Edrychaf ymlaen at gyd-weithio gyda chi gyd i'r dyfodol er mwyn datblygu'r ddarpariaeth ymhellach.
 6. Mae adroddiad blynyddol eleni yn un cryno ac yn canolbwyntio ar y datblygiadau a wnaethpwyd yn ystod y flwyddyn yn hytrach nag amlinellu'r holl gefnogaeth sydd ar gael i Aelodau. Yn ogystal mae'n amlinellu'r prif flaenoriaethau ar gyfer y flwyddyn i ddod.
 7. Bydd yr adroddiad yn cael ei gyflwyno i gyfarfod y Cyngor Llawn ar y 4ydd o Fai 2023 yn dilyn derbyn eich sylwadau heddiw.

Beth yw'r argymhelliad i'r Pwyllgor?

Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth am ei sylwadau ar yr adroddid drafft yn amlinellu'r gefnogaeth sydd ar gael i Gynghorwyr a'r hyn fydd yn cael ei ddatblygu i'r dyfodol.

**Adroddiad Blynyddol y Pennaeth Gwasanaethau
Democratiaeth – Cefnogaeth i Gynghorwyr
Gwynedd**

2022/23

RHAGAIR

Mae'n bleser gennyf gyflwyno fy adroddiad blynyddol yn amlinellu'r gefnogaeth sydd ar gael i Gynghorwyr Gwynedd. Mae wedi bod yn flwyddyn hynod brysur, yn arbennig wrth groesawu 69 ohonoch yn Gynghorwyr ym mis Mai 2022, gyda 25 Cynghorydd newydd i'r rôl.

Mae blwyddyn yn dilyn etholiad Llywodraeth Leol yn annatod yn hynod brysur ac rwy'n falch o fod wedi bod yn rhan o'r bwrlwm yma. Mae wedi bod yn flwyddyn llawn iawn i bob un ohonoch chi - wrth ail afael yn eich rôl fel Cynghorydd, rhai ohonoch gyda wardiau gwahanol, eraill ohonoch wedi cychwyn yn y rôl am y tro cyntaf.

Mae wedi bod yn brofiad newydd i minnau hefyd ar ôl cychwyn fel Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth ers mis Tachwedd 2022. Byddaf yn adeiladu ar y seiliau cadarn sydd eisoes wedi eu gosod gan y Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth blaenorol, Geraint Owen. Cymeraf y cyfle hwn i ddiolch yn swyddogol ar ein rhan i Geraint am ei holl waith caled.

Rwy'n awyddus i barhau i ddysgu a'ch cefnogi yn y modd mwyaf effeithiol a fyddai hynny ddim yn bosib heb eich cefnogaeth chi fel Gynghorwyr a chefnogaeth y gwahanol swyddogion sy'n gweithio yn y cefndir. Diolch i bawb, yn arbennig y Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith.

Edrychaf ymlaen i gyd-weithio gyda chi dros y blynyddoedd i ddod.

Cofion,

Ian

Ian Jones,

Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth

LLWYDDIANNAU 2022/23

Gan fy mod wedi cael y fraint o gymryd drosodd yn y rôl yn ystod y flwyddyn rwyf wedi cymryd y cyfle hwn i adlewyrchu ar yr hyn sydd wedi ei gyflawni yn ystod y flwyddyn a fu. Mae wedi fy synnu cynifer o faterion sydd wedi digwydd am y tro cyntaf eleni.

2022/23 – y tro cyntaf i ni.....

- groesawu **69** o Gynghorwyr yn dilyn yr etholiad ar sail y wardiau newydd yng Ngwynedd
- gael **treuan** o'r Cynghorwyr yn Gynghorwyr benywaidd
- gynnal **dyddiau croeso** yn **aml-leoliad** a hynny dros ddau ddiwrnod i gydfynd â rheolau diogelwch Covid-19
- roi dewis o ddarpariaeth **technoleg gwybodaeth** er mwyn eich hwyluso yn eich rôl gan annog pawb i gael sgrin ychwanegol er mwyn hwyluso cyfarfodydd aml-leoliad
- greu **llawlyfr** bychan defnyddiol i Gynghorwyr i'w croesawu a'u cynorthwyo yn eu rôl dros eu dyddiau cyntaf. Mae'r llawlyfr wedi dyddio eisoes, ond mae'n cael ei ddiweddarau yn electroneg ar y mewnrwyd Cynghorwyr.
- gynnal ein **pwyllgorau** (Cyngor Llawn, Cabinet, pwyllgor Cynllunio a phwyllgorau Craffu) yn **aml leoliad** gan sicrhau cyfieithu ar y pryd a gwe ddarlledu yn y ddwy iaith – a hynny ers dechrau mis Mai 2022. Mae hyn yn galluogi Cynghorwyr a swyddogion i ymuno o bell, gan fod yn fwy hyblyg i Gynghorwyr sy'n gweithio neu sydd â dyletswyddau gofalu.
- orfod galw'r **heddlu** i gyfarfod o'r Cyngor Llawn yn sgil aflonyddu gan y cyhoedd. Mae wedi esgor ar **drefniadau diogelwch** ac asesu risg mwy cadarn ac wedi dod a diogelwch Cynghorwyr i'r brig.
- gael **cyfnod galaru** yn ystod y tymor, oedd yn arwain at ail drefnu nifer o'r cyfarfodydd cyhoeddus oedd yn arwain at fwy o ofyn ar Gynghorwyr a staff mewn cyfnod byr
- gael **cwestiwn gan y cyhoedd** yn ystod un o gyfarfodydd y Cyngor Llawn
- fabwysiadu **Cynllun Deisebau** fel bo eglurder gan y cyhoedd sut i gyflwyno deiseb i'r Cyngor
- fabwysiadu **Strategaeth Cyfranogiad** i hyrwyddo mewnbwn y cyhoedd i benderfyniadau democrataidd
- gyfathrebu yn gyson â chi trwy gyfrwng **Bwletin Cynghorwyr** wythnosol er mwyn sicrhau rhannu gwybodaeth yn uniongyrchol ac amserol gyda chi fel Aelodau.

2022/23 – parhau a'r gefnogaeth

Yn ogystal, rydym hefyd wedi llwyddo i gynnal y gwasanaethau a'r rhaglen waith arferol yn y cyfnod ar ôl etholiad. Llwyddwyd i

- ✓ Gynnal y rhaglen bwyllgorau ar gyfer y flwyddyn, xxxx (bydd y ffigur yn cael ei lenwi ar ddiwedd y flwyddyn) o gyfarfodydd i gyd, a hynny gan gywasgu i gyfnod llai na'r arferol yn sgil y cyfnod ôl-etholiad a'r cyfnod galaru. Roedd yn ofynnol cymryd amser i sefydlu'r pwyllgorau ar ôl yr etholiad a chynnal hyfforddiant i sicrhau dealltwriaeth o rôl y gwahanol bwyllgorau yr un pryd.
- ✓ Gweinyddu cyflogau a chostau Cynghorwyr a chyhoeddi'r wybodaeth yn unol a'r gofynion statudol
- ✓ Cyflawni'r holl waith cefndirol yn dilyn etholiad – sefydlu rhif cyflog, cyfeiriad ebost, tudalen we i bob Cynghorydd, gweinyddu cyflogau ayyb
- ✓ Cyhoeddi canlyniadau'r etholiad yn fyw o'r ganolfan gyfrif, a'r holl waith wedi ei gwblhau yn llwyddiannus erbyn dechrau'r prynhawn
- ✓ Cynnig rhaglen lawn o "gyflwyno gwybodaeth a hyfforddiant" i Gynghorwyr dros y flwyddyn. Roedd hyn yn cynnwys rhaglennu sesiwn gwybodaeth gyda phob Pennaeth Adran dros y 6 – 8 wythnos cyntaf er mwyn rhoi trosolwg i Gynghorwyr o waith pob Adran fewn y Cyngor. Mae recordiad o'r sesiynau ar gael ar y mewnwyd aelodau.
- ✓ Blaenoriaethwyd y sesiynau hyfforddiant i ymdrin a'r prif faterion oedd angen sylw gan Gynghorwyr ar ddechrau eu tymor. Roedd hyn ar sail ymgynghori gydag aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth.
- ✓ Yn sgil niferoedd isel yn mynychu rhai sesiynau hyfforddiant, rydym wedi adolygu ein trefniadau i sicrhau gwerth gorau unrhyw sesiynau hyfforddiant sy'n cael eu cynnig.
- ✓ Hyfforddi Cadeiryddion ar drefniadau hybrid wedi iddynt gael eu penodi ac wrth iddynt gynnal pwyllgor! Mae wedi bod yn brofiad o ddysgu wrth fynd ymlaen i staff a Chynghorwyr, ac rydym yn parhau i ddysgu ac addasu hyd heddiw. Rydym yn ddiolchgar i bawb am eu cydweithrediad ac amynedd wrth i ni symud y gwaith yma ymlaen.
- ✓ Adolygu'r cydbwysedd gwleidyddol a phenodi i bwyllgorau ar sail y cydbwysedd gwleidyddol gan weinyddu hynny o fewn amserlen fer iawn.
- ✓ Cynnal holiadur ynghylch amseru cyfarfodydd y Cyngor ar gyfer y tymor gan ymgorffori'r canlyniadau i galendr 23/24 ymlaen.
- ✓ Gweinyddu'r trefniadau i benodi i gyrff allanol.
- ✓ Parhau i weinyddu cyfarfodydd cydbwyllgor corfforedig Gogledd Cymru a Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru, gan weinyddu eu is-fyrddau hefyd.
- ✓ Defnyddio a pharhau i ddatblygu'r mewnwyd aelodau ar ei newydd wedd. Mae'n llawer iawn haws ei ddefnyddio i gael hyd i wybodaeth – gadewch i ni wybod beth sydd ar goll neu angen ei addasu ymhellach. Mae llawer iawn o wybodaeth am lles meddyliol, diogelwch Cynghorwyr ayyb ar y safle mewnwyd.

- ✓ Cynnal holiadur bodlonrwydd am wasanaethau'r tîm democratiaeth, gan ail afael yn ein trefniadau herio perfformiad o gynnal sgysiau gyda 1 neu 2 Cynghorydd yn fisol i gael gwahanol bersectif ar sut i wella ein gwasanaeth a chefnogaeth i Gynghorwyr.
- ✓ Cynnal sesiynau anffurfiol 'sgwrs dros banded' i ferched sy'n Gynghorwyr, fel cefnogaeth anffurfiol.
- ✓ Cynnal sesiynau anffurfiol 1-1 gyda Chynghorwyr fel mae'r angen yn codi i gynneg cefnogaeth ee sesiynau mentora a chyfle i drafod datblygiad personol.
- ✓ Cynnal hyfforddiant penodol i'r Aelodau Cabinet

2023/24 – parhau a'r gefnogaeth

Mae'r gwaith yn parhau flwyddyn ar flwyddyn i geisio eich cefnogi chi i gyflawni yn eich rôl fel Cynghorwyr. Fel rwyf wedi nodi, mae'r blaenoriaethau ar gyfer y flwyddyn i ddod yn golygu parhau i adeiladu ar y seiliau cadarn iawn sydd gennym eisoes.

Mae'n debyg y byddwn hefyd yn canolbwyntio ar y blaenoriaethau isod:

BLAENORIAETH	ESBONIAD
Diogelwch a chefnogaeth i Gynghorwyr	Parhau i roi ffocws ar faterion diogelwch i Gynghorwyr yn ogystal a chefnogaeth lles a iechyd meddwl i Gynghorwyr.
Sgysiau datblygiad personol	Byddwn yn cynneg sesiynau 1-1 i Gynghorwyr i drafod cefnogaeth o ran datblygiad yn eu rôl a pharatoi at rolau posib yn y dyfodol ee rôl Cadeirydd.
Edrych ar ein trefniadau craffu yn dilyn gwaith Archwilio Cymru	Byddwn yn edrych ar ein trefniadau craffu yn sgil allbwn gwaith Archwilio Cymru i'n trefniadau cyfredol, gan edrych a oes angen mwy o hyfforddiant neu addasu ein pwyllgorau mewn unrhyw fodd.
Cyngor di-bapur	Symud at fod yn Gyngor di bapur er mwyn lleihau ein ôl troed carbon a gwireddu'r arbedion perthnasol i'r Gyngor

Mae gan aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth rôl allweddol i'w chwarae ac mae fy niolch yn fawr i bawb ohonynt am fod yn llais ar eich cyfer i gyd yn dwyn materion gwahanol i'n sylw. Rydym yn ceisio ymateb lle y gallwn.

Cofiwch gysylltu gyda mi neu unrhyw un o'r tîm yn uniongyrchol i drafod unrhyw bryderon. Rwy'n edrych ymlaen at gyd-weithio gyda chi dros y flwyddyn i ddod.